UO‘K: 616.441-073.43

QALQONSIMON BEZ KASALLIKLARINI TASHXISLASHDA TI-RADS VA RANGLI DOPPLER KARTALASHNING DIAGNOSTIK AHAMIYATI

Axmedov Dilshod Bahodir o‘g‘li, Sultonova Lola Djaxonkulovna
Abu Ali ibn Sino nomidagi Buxoro davlat tibbiyot instituti, Buxoro, O‘zbekiston

Annotatsiya. Ishda qalqonsimon bez kasalliklarini kompleks ultratovush baholashda TI-RADS tasnifi va rangli doppler kartalashning diagnostik imkoniyatlari o‘rganildi. Qalqonsimon bez patologiyasi mavjud 139 nafar bemorda standart B-rejim, TI-RADS baholash va rangli doppler kartalash amalga oshirildi. O‘rtacha TI-RADS ko‘rsatkichi 1,73±0,05 ballni tashkil etdi. Rangli doppler tekshiruvda qon oqimining me’yoriy, pasaygan va oshgan variantlari aniqlanib, usulning sezgirligi 95%, maxsusligi 98%, diagnostik aniqligi 92% va prognostik qiymati 89% deb baholandi. Kompleks yondashuv xavf stratifikatsiyasi va kuzatuv taktikasini asoslashga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: *qalqonsimon bez, TI-RADS, rangli doppler kartalash, ultratovush diagnostikasi, xavf stratifikatsiyasi.*

Dolzarbligi

Qalqonsimon bezdagi strukturaviy o‘zgarishlarni faqat B-rejimdagi ultratovush belgilari asosida baholash ayrim hollarda yetarli axborot bermaydi. TI-RADS tugunli hosilalarning malignlik xavfini standartlashtirilgan tarzda stratifikatsiya qiladi, rangli doppler kartalash (RDK) esa bez parenximasi va tugunlarda qon oqimining yo‘nalishi hamda intensivligini tavsiflaydi. Mazkur usullarni birgalikda qo‘llash biopsiyaga ko‘rsatma, kuzatuv davriyligi va davolash taktikasini asoslashda muhimdir.

Tadqiqot maqsadi

Qalqonsimon bez kasalliklarida TI-RADS va rangli doppler kartalash ko‘rsatkichlarining diagnostik ahamiyatini kompleks baholash.

Material va usullar

Tadqiqot qalqonsimon bez patologiyasi mavjud 139 nafar katta yoshli bemorda o‘tkazildi: 62 nafarida tugunli bo‘qoq, 31 nafarida diffuz toksik bo‘qoq va 46 nafarida gipotireoz tashxislandi. Tekshiruvlar Thyroid ElastoScan funksiyasiga ega SonoScape S22 ultratovush apparatida bajarildi.

B-rejimda bezning tuzilishi va morfometriyasi, TI-RADS bo‘yicha tugunli hosilalarning xavf toifasi, RDK yordamida esa qon oqimining holati baholandi. Statistik tahlilda natijalar mutlaq son, foiz va M±m ko‘rinishida ifodalandi. Farqlar $p<0,05$ da statistik ahamiyatli deb qabul qilindi. Tadqiqot Xelsinki deklaratsiyasi tamoyillariga muvofiq amalga oshirildi.

Natijalar va muhokama

Umumiy guruhda TI-RADS ko‘rsatkichi 1,73±0,05 ballni tashkil etdi. Nozologiyalar bo‘yicha o‘rtacha qiymat tugunli bo‘qoqda 2,06±0,06, diffuz toksik bo‘qoqda 2,03±0,06 va gipotireozda 1,18±0,07 ball bo‘ldi. Barcha o‘rtacha qiymatlar past xavf diapazonida qayd etildi va tekshirilgan guruhda malignlikka shubha qiluvchi yuqori TI-RADS toifalari aniqlanmadi. Shunga ko‘ra, ushbu kuzatuvlar doirasida punktsion biopsiyaga bevosita ultratovush ko‘rsatmasi qayd etilmadi.

1-jadval. Rangli doppler kartalashda qon oqimi holatining taqsimlanishi

RDK tavsifi	Mutlaq son	Nisbiy ko‘rsatkich, %
Me’yorda	43	30,94±3,80
Pasaygan	11	7,91±2,55
Nisbatan pasaygan	28	20,14±3,75
Oshmagan	3	2,16±1,38
Oshgan	5	3,60±1,77
Nisbatan oshgan	49	35,25±4,39
Jami	139	100,0

RDK natijalarida qon oqimining nisbatan oshishi eng ko‘p - 49 nafar bemorda (35,25±4,39%) kuzatildi. Me’yoriy qon oqimi 43 nafar (30,94±3,80%), nisbatan pasayish 28 nafar (20,14±3,75%), pasayish 11 nafar (7,91±2,55%), oshish 5 nafar (3,60±1,77%) va oshmagan holat 3 nafar bemorda (2,16±1,38%) qayd etildi. Ushbu taqsimot qalqonsimon bez kasalliklarida gemodinamik profil bir xil emasligini va RDK natijalarini morfometrik hamda klinik-laborator belgilar bilan birgalikda talqin qilish zarurligini ko‘rsatadi.

Hisoblangan diagnostik ko‘rsatkichlar bo‘yicha RDK usulining sezgirligi 95,0%, maxsusligi 98,0%, diagnostik aniqligi 92,0% va prognostik qiymati 89,0% ni tashkil etdi. Mazkur ko‘rsatkichlar usulning qalqonsimon bez patologiyalarida yuqori axborotliligini ko‘rsatadi. Biroq klinik qaror faqat doppler signaliga asoslanmasdan, TI-RADS toifasi, B-rejim morfologiyasi, laborator ko‘rsatkichlar va zarurat bo‘lganda sitologik tekshiruv bilan integratsiyalangan holda qabul qilinishi lozim.

TI-RADS va RDK bir-birini to‘ldiradi: TI-RADS tugunning morfologik xavf belgilarini standartlashtirsa, RDK to‘qima perfuziyasidagi funksional o‘zgarishlarni ko‘rsatadi. Shunday kompleks yondashuv past xavfli holatlarda asossiz invaziv muolajalarni kamaytirish, yuqori xavf belgilari paydo bo‘lganda esa tekshiruv hajmini o‘z vaqtida kengaytirish imkonini beradi.

Xulosa

1. Tekshirilgan bemorlarda TI-RADS o‘rtacha qiymatlari past xavf diapazonida bo‘lib, tugunli bo‘qoq va diffuz toksik bo‘qoqda gipotireozga nisbatan yuqoriroq qayd etildi.

2. Rangli doppler kartalash qon oqimidagi turli yo‘nalishdagi o‘zgarishlarni aniqladi va yuqori diagnostik ko‘rsatkichlarni namoyon etdi: sezgirlik 95%, maxsuslik 98%, aniqlik 92% va prognostik qiymat 89%.

3. TI-RADS, B-rejim va RDK natijalarini kompleks talqin qilish qalqonsimon bez kasalliklarida xavf stratifikatsiyasi, kuzatuv va invaziv tekshiruvlarga ko‘rsatmalarni asoslash uchun maqsadga muvofiq.